

- ” **Перевозник В., Перепелиця П.** Динаміка колективного контролю м'яча в матчі Україна-Бельгія чемпіонату Європи з футболу-2024. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 4. С. 56-60. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i4-007>.
- Perevoznyk V., Perepelytsia P.** Dynamics of collective ball control in the Ukraine-Belgium match of the European football championship-2024. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2025. Vol. 13, No 4. S. 56-60. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i4-007>.

УДК [796.332:796.012.576.6:796.093.1(4)](477)
DOI: 10.31110/2616-650X-vol13i4-007

Володимир ПЕРЕВОЗНИК

Харківська державна академія фізичної культури, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-6798-1497>
vperevoznik60@gmail.com

Павло ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Харківська державна академія фізичної культури, Україна
<https://orcid.org/0009-0003-7315-4369>
pepp0435@gmail.com

ДИНАМІКА КОЛЕКТИВНОГО КОНТРОЛЮ М'ЯЧА В МАТЧІ УКРАЇНА-БЕЛЬГІЯ ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ З ФУТБОЛУ-2024

Анотація. Колективна тактика атаки – один із основних та найважливіших компонентів гри у футбол. Під колективної тактикою слід розуміти організацію групових і командних взаємодій гравців для досягнення перемоги над суперником. Тобто, це взаємодія футболістів всередині командної схеми гри яка відбувається за певним планом, що дозволяє успішно вести тактичну боротьбу з суперником. Якби тактичні установки на матч не робив тренер, ці настанови здійснюються діями футболістів. Ось чому без індивідуальної тактичної майстерності немислимо проведення чітких групових та командних тактичних дій, які надають грі стрункості та злагодженості. Більшість тактичних завдань, що виникають у ході футбольного матчу, вирішуються саме груповими діями, саме тому під час матчу, команди активно використовують взаємодії двох, трьох та більше гравців на різних ділянках ігрового поля. Оскільки футбольний матч складається з багаторазових переходів від оборони до атаки, цілком очевидно, що атакуючі дії кожної команди мають бути організованими. У національних збірних командах будувати зміст гри, заснований на колективному контролі м'яча, дуже непросто завдання для будь-якого тренера. Провідні європейські збірні команди демонструючи високий рівень групової та командної взаємодії досить часто стають чемпіонами Європи та Світу. Команди, які володіють м'ячем 60% і більше часу, виграють у 2,5 рази частіше, ніж програють. Для побудови такої тактики гри потрібен не тільки хороший підбір висококваліфікованих гравців, але й мистецтво тренерської думки. Крім того, через малий час відведений на підготовку гравців у складі національних збірних команд, тактику засновану на тотальному контролі м'яча реалізувати набагато складніше. Аналізуючи доступну літературу ми з'ясували, що питанням колективної тактики гри приділяється велика увага. Але разом з тим залишається не до кінця вирішене питання щодо всіх закономірностей тактики, які певним чином впливають на позитивний результат в матчі.

Ключові слова: групові та командні взаємодії; колективний контроль м'яча; швидкість прийняття рішення; динаміка гри.

Volodymyr PEREVOZNYK

Kharkiv State Academy of Physical Culture, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-6798-1497>
vperevoznik60@gmail.com

Pavlo PEREPELYTSIA

Kharkiv State Academy of Physical Culture, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0003-7315-4369>
pepp0435@gmail.com

DYNAMICS OF COLLECTIVE BALL CONTROL IN THE UKRAINE-BELGIUM MATCH OF THE EUROPEAN FOOTBALL CHAMPIONSHIP-2024

Abstract. Collective attack tactics are one of the main and most important components of the game of football. Collective tactics should be understood as the organization of group and team interactions of players to achieve victory over the opponent. That is, this is the interaction of football players within the team scheme of the game that takes place according to a certain plan, which allows for a successful tactical struggle with the opponent. Whatever tactical settings the coach makes for the match, these instructions are implemented by the actions of the football players. That is why without individual tactical skill it is unthinkable to carry out clear group and team tactical actions that give the game harmony and coherence. Most tactical tasks that arise during a football match are solved precisely by group actions, which is why during the match, teams actively use the interaction of two, three or more players in different parts of the playing field. Since a football match consists of multiple transitions from defense to attack, it is quite obvious that the attacking actions of each team must be organized. In national teams, building the content of the game based on collective control of the ball is a very difficult task for any coach. Leading European teams, demonstrating a high level of group and team interaction, quite often become champions of Europe and the World. Teams that have the ball 60% or more of the time win 2.5 times more often than they lose. To build such tactics of the game, you need not only a good selection of highly qualified players, but also the art of coaching thought. In addition, due to the short time allotted for training players in national teams, tactics based on total ball control are much more difficult to implement. Analyzing the available literature, we found out that the issues of collective tactics of the game are given great attention. But at the same time, there remains an incompletely resolved question regarding all the regularities of tactics, which in a certain way affect the positive result in the match.

Keywords: group and team interactions; collective control of the ball; speed of decision-making; game dynamics.

Постановка проблеми. Колективна тактика футбольної гри – це мистецтво команди з найбільшим ефектом використовувати всі свої ігрові можливості, будуючи гру відповідно до особливостей тактики гри супротивника. За якою б тактичною системою не грала команда, всі її наступальні зусилля зводяться до того, щоб забити у ворота супротивника якомога більше м'ячів. Розподіл між гравцями ігрових функцій та обумовлене цим розташування гравців в середині ігрового поля, визначають тактичну систему гри [3, 8].

Командна тактика атаки є основним змістом діяльності футболістів під час гри та найважливішим фактором, який за приблизно рівних показників фізичної, технічної та морально-вольової підготовленості двох команд забезпечує перемогу однієї з них. Успіх може принести лише гнучка тактика. Кожна команда повинна прагнути грати, використовуючи різноманітні тактичні плани, інакше вона навряд чи зуміє здобути великі перемоги у змаганнях [2, 5, 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Колективний контроль м'яча – це організовані командні дії всіх гравців під час вирішення тактичних завдань, що виникли в конкретній ігровій ситуації. За будь-яких тактичних побудов колективний контроль м'яча здійснюється за допомогою двох видів атакуючих дій: швидкого та поступового нападу [1, 3, 8].

Швидкий напад – найефективніший спосіб організації атакуючих дій. Суть його в тому, що за допомогою мінімальної кількості передач на високій швидкості організується атака з виходом гравця на вигідну для взяття воріт позицію. У цьому випадку суперники не мають достатньо часу на перегрупування своїх гравців в обороні [6, 10].

Тактика футболу постійно еволюціонує. Тренери національних збірних команд випробовують нові варіанти командних схем розміщення гравців на полі. Високий рівень колективної взаємодії передбачає взаємозамінність футболістів за умови збереження обраної тактичної структури на початку матчу [5, 7, 10].

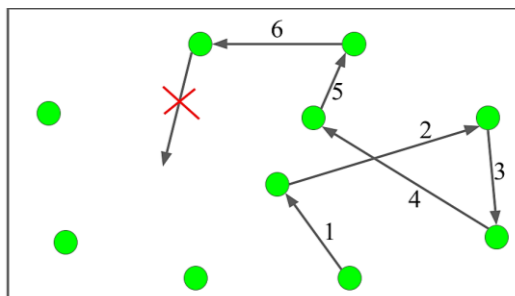
Можливість швидко міняти своє місце розташування в командній схемі гри створює труднощі для команди суперника. Успіх тактики колективного контролю м'яча може бути досягнутий лише за наявності у команді висококласних, добре підготовлених в технічному і тактичному плані футболістів [1, 8].

Тактика тотального футболу безумовно вплинула на побудову групових та командних взаємодій. Висока мобільність футболістів протягом усього матчу, здатність безперервно контролювати м'яч за допомогою пасу та постійна мотивація атакувати ворота суперника – це ознаки тотального футболу [4, 7].

Мета дослідження: провести аналіз техніко-тактичних дій (рівня командного контролю м'яча) збірної команди України на Чемпіонаті Європи з футболу 2024 році в іграх групового раунду.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, методи педагогічних спостережень, методи математичної статистики. На основі відео-запису матчів збірної команди України в іграх групового раунду на чемпіонаті Європи-2024 з футболу, в першому і другому таймах проводилась реєстрація техніко-тактичних дій (передачі м'яча).

Застосовувалась методика визначення динаміки «рівня командного контролю м'яча». Сутність цієї методики полягає в наступному. Під час відео-аналізу матчів на стадії групового раунду чемпіонату Європи 2024 реєструвалась кількість передач м'яча, виконаних кожною командою до його втрати, тобто до перехоплення м'яча суперником (рис. 1).

Рис. 1. Методика визначення рівня командного контролю м'яча в середині командної схеми розташування гравців

За допомогою цієї методики визначалась «динаміка рівня контролю м'яча» по 15-ти хвилинним відрізкам матчу. В кожному 15-ти хвилинному відрізку:

- визначався «середній показник» виконаних передач кожною командою до його втрати;
- «загальна кількість» точних передач збірних команд України, Румунії, Бельгії, Словаччини, які приймали участь на чемпіонаті Європи-2024 з футболу в іграх групового раунду (таблиця 1).

Таблиця 1.

Методика реєстрації рівня командного контролю м'яча в динаміці гри по 15-хвилинних відрізках

точні передачі м'яча					
1	2	2	3	27	2
1	5	9	2	8	12
2	3	3	1	4	16
8	10	2	3	2	3
11	2	2	14	4	13
9	16	13	7	12	4
3	2	5	8	7	6
1	16	5,1 ($\bar{x}$)	1	1	4
4,5 ($\bar{x}$)	19	36 (Σ)	4,8 ($\bar{x}$)	8,1 ($\bar{x}$)	9
36 (Σ)	8,3 ($\bar{x}$)		39 (Σ)	65 (Σ)	7,6 ($\bar{x}$)
	75 (Σ)				69 (Σ)
1-15хв	16-30хв	31-45хв	46-60хв	61-75хв	76-90хв
часові відрізки матчу					

Результати дослідження та їх обговорення. Аналізуючи динаміку рівня командного контролю м'яча в матчі між збірними командами Бельгії та України на стадії групового раунду можна зробити наступні висновки. Найкращий середній показник точних передач м'яча збірної України був зафіксований з 31 по 45 хв. (5,4 передачі), а найгірший з 46 по 60 хв. (3,1 передачі). Також, мало в чому відрізняється динаміка контролю м'яча збірної команди України з 46 по 90 хв. і дорівнює (3,1-3,9 передачі) (рис. 2).

Що стосується показників ігрової діяльності команди збірної Бельгії можна зазначити наступні результати. Так найкращий середній показник точних передач на часовому відрізку з 31 по 45 хв. (8,5 передачі), а найгірший показник зафіксовано з 76 по 90 хв. (2,5 передачі) (рис. 2).

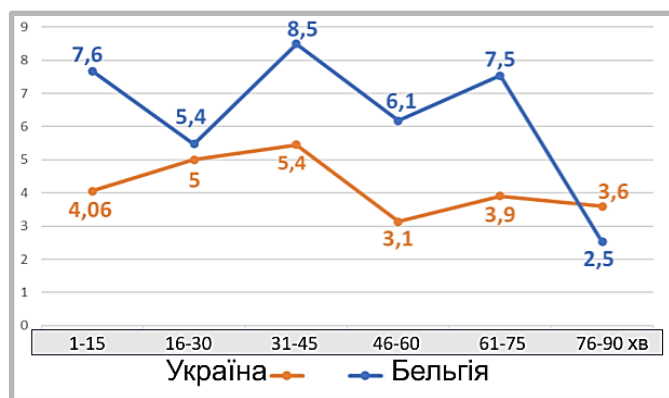

Рис. 2. Динаміка середніх показників командного контролю м'яча в матчі збірних команд Бельгії та України

На рис. 3, відображає кількість передач що свідчать що найкращий показник командного контролю м'яча в збірній команді України був зафіксований на часовому відрізку з 16 по 30 хв. (70 передач), а найгірший з 46 по 60 хв. (44 передачі). Аналізуючи кількісні показники точних передач виконаних гравцями збірній команді Бельгії можна констатувати що найкращий показник був зареєстрований з 1 по 15 хв. (123 передачі), а найгірший з 76 по 90 хв. (38 передач). В той же час треба зазначити що збірна Бельгії на протязі більшості часових відрізків матчу переважала в контролі м'яча збірну команду України і тільки у часовому відрізу з 76 по 90 хв. показник кількості точних передач дорівнював – (38).

Сума передач у всіх часових відрізках в збірній команді України дорівнює – (358), що значно нижче аніж у збірній команді Бельгії – (504). Не дивлячись на велику різницю в сумі показників кількості передач між цими збірними, результат цього матчу не виявив переможця і закінчився з результатом (0:0) (рис. 4).

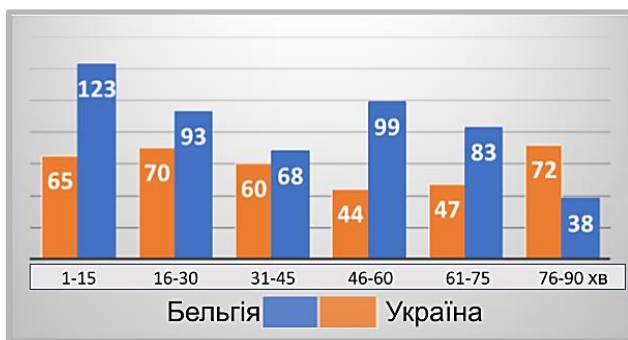

Рис. 3. Динаміка кількості точних передач в матчі збірних команд Бельгії та України

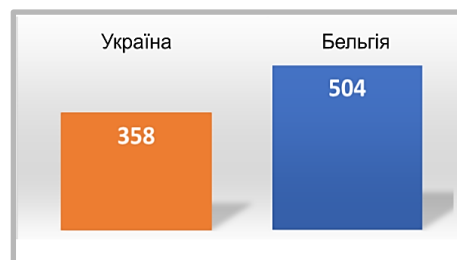

Рис. 4. Загальна сума точних передач в матчі збірних команд Бельгії та України

Комбінаційні дії, що виконуються гравцями збірної команди України в більшості ігрових епізодів у ході цього матчу, могли вплинути на кінцевий результат матчу, однак при цьому, на наш погляд, вони мали наступні недоліки.

Для просування вперед до воріт суперника гравці збірної команди України не часто використовували комбінації із застосуванням передач м'яча в один дотик. Був недооцінений той факт, що при грамотному здійсненні подібних комбінацій можна швидко переміщатися у бік воріт суперника, оскільки в такому разі гравцям команди супротивника важко визначити подальший напрямок розвитку атаки. Також, виконання передачі м'яча в один дотик не допускає зближення з футболістами супротивника і знижує небезпеку відбору або перехоплення м'яча.

Також, одним із дієвих засобів комбінаційного обіграшу супротивника за допомогою партнера по команді є комбінація "гра у стінку". Така комбінація має низку переваг. Наприклад, футболіст, який виконує роль "стінки", може розташовуватися попереду, збоку, ззаду або по діагоналі по відношенню до партнера з м'ячем. При виконанні такої комбінації футболіст, який володіє м'ячем, наближаючись до партнера, передає йому м'яч і швидко переміщується за спину супернику. Партнер в один дотик "переадресує" м'яч тому гравцю, від якого його отримав. При цьому завдання партнера полягає в тому, щоб передати м'яч максимально зручно для нього, щоб партнер не зазнав протидії з боку супротивника і не знижував швидкості свого руху [6, 7].

Як правило, така комбінація може застосовуватися на різних ділянках поля, однак під час матчу зі збірною Бельгії застосовувалася гравцями збірної України дуже рідко. Чому? Необхідно відзначити, що якість реалізації такої комбінації суттєво знижується в умовах великої скупченості гравців суперника. За таких умов для здійснення такої комбінації від гравців потрібен високий рівень індивідуальної технічної майстерності та відмінне взаєморозуміння, але у гравців збірної команди України в більшості ігрових епізодів ці якості були відсутні.

Отже, ступінь техніко-тактичної майстерності футболістів збірної команди України можна визначити їхнім умінням ефективно поєднувати імпровізовані дії на полі з використанням відпрацьованих на тренуваннях комбінацій. Від того, наскільки творчо гравці підійдуть до застосування в ігрових ситуаціях різноманітних комбінаційних дій залежить успіх завершення кожного ігрового епізоду і результату в матчі.

Висновки. В результаті проведеного відеоаналізу матчу Україна-Бельгія ми прийшли до наступних висновків. Для підвищення рівня командного контролю м'яча необхідно дотримуватись основних принципів організації позиційної атаки:

- футболістам не слід змінювати напрямки розвитку атаки, переводячи м'яч з одного флангу на інший за допомогою довгих поперечних чи діагональних передач, це уповільнює атаку та збільшує ризик втрати м'яча;

- для забезпечення виходу футболістів на ударні позиції, слід використовувати поєднання награних комбінацій із тактично грамотними імпровізованими діями окремих гравців (або груп гравців);

- з метою ефективного розвитку атакуючих дій, команда повинна застосовувати зміну ритму атаки, тобто чергування швидких та повільних комбінаційних дій (темп зміни ігрових ситуацій);

- всі передачі м'яча треба виконувати з високою точністю, щоб унеможливити втрату м'яча в умовах великої концентрації (скупченості) гравців суперника на окремій ділянці поля;

- оскільки футболісти лінії нападу щільніше опікуються суперниками, треба активно "підключати" до виходу на ударні позиції гравців з ліній півзахисту та захисту;

- вести атаку треба "ешелоновано", це дозволить використовувати принцип "підстраховки" у разі втрати м'яча.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Планується вести подальший відео-аналіз техніко-тактичних дій футболістів збірної команди України. Отримані дані дозволять дати об'єктивну оцінку діям футболістів під час матчу та вносити відповідні корективи в навчально-тренувальний процес.

Список використаних джерел

1. Балан Б.А. Особливості підготовки футболістів 19-21-річного віку на етапі переходу до професійних команд. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2011. Вип. 3. С. 7-9.
2. Байрачний О.В. Перспективи та проблеми підготовки юних футболістів. XIV Міжнародний науковий конгрес «Олімпійський спорт і спорт для всіх». Тези доповідей. Київ, 5-8 жовтня 2010. С. 178.
3. Костюкевич В. М. Теоретичні та методичні основи моделювання тренувального процесу спортсменів ігрових видів спорту. Автореферат Дис. д-ра наук 24.00.01 Київ. 2012. 44 с.
4. Ніколаєнко В. В., Байрачний О.В. Стан підготовки футбольного резерву в Україні. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2010. Вип. 2. С. 32-36.
5. Лисенчук Геннадій Анатолійович. Теоретико-методичні основи управління підготовкою футболістів : Дис. д-ра наук: 24.00.01 Київ. 2004. 400 с.
6. Осадець М. М. Основи тренувального процесу у футболі : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2002.152 с.
7. Осадець М. М., Байдук М. Ю. Основи тактичної підготовки у футболі : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2021. 103 с.
8. Arslantas C. A study about club administrators' transformational leadership properties according to perception of professional footballers. *Journal of Public Management*, 2007. 40 (4). P. 81-101.
9. Bangsbo J., Michalsik L., Assessment of the physiological capacity of elite soccer players [in:] *Science and Football IV*, W. Spinks, T. Reilly, A. Murphy. Routledge, 2002. P. 53-62.
10. Gilmore, S.E., The Importance of Asset Maximization in Football: Towards the Long-Term Gestation and Maintenance of Sustained High Performance. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 2009, 4(4). P. 465-478.

References

1. Balan B.A. Teoriia i metodika fizichnogo vikhovannia i sportu [Theory and methods of physical education and sport], 2011, vol.3, pp. 7-9.
2. Bajrachnij O.V. Perspektivi ta problemi pidgotovki iunikh futbolistiv [Prospects and problems of preparation of young footballers]. Olimpijs'kij sport i sport dlia vsikh [Olympic sport and sport is for all], Kiev, 2010, p. 178.
3. Kostiukevich V. M. Teoretichni ta metodichni osnovi modeliuvannia trenuval'nogo procesu sportsmeniv igrovikh vidiv sportu [Theoretical and methodical bases of design of training process of sportsmen of playing types of sport], Dokt. Diss., Kiev, 2012, 44 p.
4. Nikolaienko V. V., Bajrachnij O.V. Teoriia i metodika fizichnogo vikhovannia i sportu [Theory and methods of physical education and sport], 2010, vol.2, pp. 32-36.
5. Lisenchuk G.A. Teoretiko-metodichni osnovi upravlinnia pidgotovkoiu futbolistiv [Theoretical methodical government preparation of footballers bases], Dokt. Diss., Kiev, 2004, 400 p.
6. Osadets' M. M. Osnovy trenuval'noho protsesu u futbolu : navch. posib. Chernivtsi : Ruta, 2002.152 s.
7. Osadets' M. M., Baydyuk M. YU. Osnovy taktychnoyi pidhotovky u futbolu : navch. posib. Chernivtsi : Ruta, 2021. 103 s.
8. Arslantas C. A study about club administrators' transformational leadership properties according to perception of professional footballers, *Journal of Public Management*, 2007, vol.40 (4), pp. 81- 101.
9. Bangsbo J., Michalsik L., Assessment of the physiological capacity of elite soccer players [in:] *Science and Football IV*, W. Spinks, T. Reilly, A. Murphy. Routledge, 2002, pp. 53-62.
10. Gilmore, S.E., The Importance of Asset Maximization in Football: Towards the Long-Term Gestation and Maintenance of Sustained High Performance, *International Journal of Sports Science and Coaching*, 2009, vol.4(4), pp. 465-478.

| Матеріал надійшов до редакції: 11.03.2025 р. | Прийнято до друку: 30.03.2025 р. | Опубліковано: 30.04.2025 р. |

